

Férové podmínky v dodavatelském řetězci

Vztahy veřejného zadavatele s dodavatelem, resp. hlavním dodavatelem veřejné zakázky, a jeho poddodavateli v první i v nižších úrovních, stojí za pozornost. V dodavatelských vztazích existuje řada potenciálně problematických prvků, které mají vliv na plnění veřejné zakázky nebo v širším pojetí na společnost, ekonomiku i životní prostředí. K nejvíce problematickým oblastem patří **úhrady poddodavatelům** za dodané plnění, a to zejména v sektoru stavebnictví, což je sektor, kde přibližně 40 % investic je financováno z veřejných prostředků. Veřejní zadavatelé tedy mají poměrně významnou sílu v tomto sektoru a tedy potenciál situaci ovlivnit. Dalším problémem může být **dodržování důstojných pracovních podmínek a bezpečnosti práce**, a to ve všech úrovních dodavatelského řetězce, které se podílí na plnění veřejné zakázky ať už stavební, nebo jiného typu.

Komplikované vztahy v dodavatelském řetězci mohou být bariérou pro malé a střední podniky, zejména pro jejich zájem o podílení se na plnění veřejných zakázek. Tímto ekonomika přichází o příležitost růstu malých a středních podniků a veřejný sektor obecně přichází o inovativnost, flexibilitu a efektivitu, kterou malé podniky přinášejí. Pro malé a střední podniky, které se na veřejných zakázkách podílí, představují dlouhé lhůty splatnosti nebo i následné překračování stanovené doby splatnosti kritické riziko. Tyto podniky nemívají velké finanční rezervy, proto nemohou unést to, že jim objednatel za provedené služby nezaplatí včas, vůbec anebo zaplatí jen částečně. Těmito praktikami je pak ohrožena samotná existence menších podniků, včetně schopnosti vyplácet mzdy zaměstnancům, a následně pak může být ohrožena i kvalita plnění nebo doba dodání.

V případě dodržování důstojných pracovních podmínek a bezpečnosti práce může být problematický nepřiměřený tlak dodavatele na maximální výkon a minimální cenu plnění poddodavatelů, což může vést k nerespektování důstojných podmínek práce, neodpovídající odměně za práci nebo dokonce porušování pravidel bezpečnosti práce.

Při zjištění nedostatků týkajících se platební praxe nebo dalších problematických oblastí v dodavatelském řetězci, mají zadavatelé možnost kromě uplatnění sankcí využít cestu nápravných opatření vedoucích k odstranění problémů, které mohou být často efektivnější, napomohou řešit neuspokojivou situaci a zároveň dovolí spolupracovat s vybraným dodavatelem na dokončení plnění.

V tomto materiálu se zabýváme zejména úpravou platebních podmínek v dodavatelském řetězci, částečně i v kombinaci s požadavkem na dodržování důstojných pracovních podmínek a bezpečnosti práce. Detailní rozpracování variant řešení, kontroly jejich dodržování a návrh sankcí se bude odvíjet od požadavků zadavatele a v tomto smyslu jsme připraveni dále spolupracovat.

Zákonná úprava dodavatelských vztahů

Dodatelské vztahy jsou upraveny zejména v ustanovení § 105 zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek („ZZVZ“):

„Využití poddodavatele

- (1) Zadavatel může v zadávací dokumentaci požadovat, aby účastník zadávacího řízení v nabídce a) určil části veřejné zakázky, které hodlá plnit prostřednictvím poddodavatelů, nebo b) předložil seznam poddodavatelů, pokud jsou účastníkovi zadávacího řízení známi a uvedl, kterou část veřejné zakázky bude každý z poddodavatelů plnit.
- (2) V případě veřejné zakázky na služby nebo stavební práce nebo v případě veřejné zakázky na dodávky zahrnující umístění nebo montáž, mohou zadavatelé v zadávací dokumentaci požadovat, aby zadavatelem určené významné činnosti při plnění veřejné zakázky byly plněny přímo vybraným dodavatelem.
- (3) U veřejných zakázek na stavební práce a veřejných zakázek na služby, které mají být poskytnuty v zařízení pod přímým dohledem zadavatele, je vybraný dodavatel povinen předložit zadavateli identifikační údaje poddodavatelů těchto stavebních prací nebo služeb, a to nejpozději do 10 pracovních dnů od doručení oznámení o výběru dodavatele, pokud jsou mu známi. Poddodavatelé, kteří nebyli identifikováni podle věty první a kteří se následně zapojí do plnění veřejné zakázky, musí být identifikováni, a to před zahájením plnění veřejné zakázky poddodavatelem.
- (4) Zadavatelé mohou v zadávací dokumentaci stanovit povinnost podle odstavce 3 také a) u veřejných zakázek na dodávky nebo služby neuvedené v odstavci 3, nebo b) pro poddodavatele v dalších úrovních dodavatelského řetězce.
- (5) Povinnost podle odstavce 3 nebo 4 se považuje za splněnou, jsou-li tyto údaje uvedeny ve stavebním deníku podle jiného právního předpisu³².”

Z ustanovení mimo jiné vyplývá, že zadavatel má právo vyhradit si v zadávací dokumentaci, aby účastník zadávacího řízení určil v nabídce, které části veřejné zakázky za něj bude plnit poddodavatel a předložil seznam již známých poddodavatelů, tedy těch, u nichž účastník zadávacího řízení již v okamžiku podání nabídky ví, že je při realizaci veřejné zakázky využije. Dodavatelé může být uložena povinnost zadavateli poskytnout informace o osobách přítomných např. na staveništích, kde jsou prováděny stavební práce, nebo o tom, kteří poddodavatelé poskytují služby v budovách, zařízeních či prostorách pod kontrolou zadavatele, jako jsou např. radnice, školy, sportovní zařízení či dálnice. Proto u stavebních prací nebo určitých služeb bude mít vybraný dodavatel povinnost do 10 dnů od doručení oznámení o výběru dodavatele sdělit zadavateli identifikační údaje poddodavatelů těchto stavebních prací nebo služeb. Tato povinnost by se měla vztahovat i na poddodavatele, kteří se následně zapojí do plnění veřejné zakázky, tedy po zahájení plnění, a tuto povinnost bude dodavatel muset splnit do zahájení plnění daným poddodavatelem.

V zákoně 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek („ZZVZ“), jsou upraveny i přímé platby poddodavatelům, a to v ustanovení § 106 ZZVZ:

„Zadavatel může v zadávací dokumentaci stanovit podmínky, při jejichž splnění budou na žádost poddodavatele převedeny splatné částky úhrady veřejné zakázky přímo poddodavatelům, tím nejsou dotčeny jiné právní předpisy.“

Zadavatel tedy může v zadávací dokumentaci stanovit, že na žádost poddodavatele bude úhrady za plnění veřejné zakázky platit přímo poddodavatelům. Z důvodové zprávy ZZVZ vyplývá, že zadavatelé mohou v zadávací dokumentaci stanovit mechanismus poskytování přímých plateb poddodavatelům, a to včetně možnosti hlavního dodavatele rozporovat přímou platbu poddodavatelům. Umožnění přímých plateb poddodavatelům musí být stanoveno v zadávací dokumentaci a náležitě komunikováno, aby s

touto eventualitou mohli dodavatelé počítat při sestavování svých nabídek. Povinné hlášení a uvedení seznamu všech poddodavatelů, kteří se zapojí do realizace veřejné zakázky, pak upravuje již citované ustanovení § 105 ZZVZ. Záleží na zadavateli, jakým způsobem nastaví mechanismus vztahů mezi zadavatelem, dodavatelem a poddodavatelem. Přitom zadavatel musí pochopitelně respektovat jiné právní předpisy.

Předpoklady úpravy platebních podmínek v dodavatelském řetězci veřejné zakázky

K motivaci zadavatele, proč se věnovat dodavatelským vztahům, patří zejména tyto okolnosti:

- Cílem zadavatele je podpora malých a středních podniků, jejich účasti na veřejných zakázkách, třeba i v roli poddodavatelů;
- Zadavatel identifikoval riziko, vycházející z jeho předchozích zkušeností nebo všeobecně známých skutečností, že poddodavatelům v dodavatelském řetězci budou jejich pohledávky za provedené dodávky či práce hrazeny v neúměrně dlouhých lhůtách, nebo budou uhrazeny neoprávněně jen částečně nebo vůbec;
- Zadavateli záleží na nastavení dobrých partnerských a transparentních vztahů s dodavatelem a dále v rámci dodavatelského řetězce, na dobré spolupráci všech, kdo se na provedení díla podílí;
- Zadavatel má zájem na tom, aby společnosti i lidé pracující na veřejné zakázce byli za práci férově odměněni a pracovali za důstojných pracovních podmínek;
- Jedná se o větší stavební zakázku se signifikantním zapojením poddodavatelů.

Přínosy konceptu férových platebních podmínek

Úprava platebních podmínek za plnění v rámci veřejné zakázky má několik přínosů. Tyto přínosy je třeba posuzovat s vědomím toho, že velmi pravděpodobně dojde i k mírnému navýšení administrativy na straně zadavatele i dodavatele. Proto je tato úprava vhodná spíše pro větší veřejné zakázky. K přínosům patří:

- Zajištění pravidelné a zaručené platby v rámci dodavatelského řetězce pomůže překonat překážku nepříznivých platebních podmínek a podpoří účast zejména malých a středních podniků na plnění veřejné zakázky
- Férové platby, resp. využití kontroly plateb v dodavatelském řetězci, mohou přinést úspory na ceně zakázky
- Zlepšení vztahů mezi podniky v sektoru má potenciál pro pozitivní dopad na kvalitu plnění.

Možnosti úpravy platebních i jiných podmínek v dodavatelském řetězci

Obecně lze konstatovat, že jednotliví členové dodavatelského řetězce veřejné zakázky mají právo na férové platební podmínky a řádné a včasné placení jejich pohledávek vzniklých v souvislosti s řádným plněním jejich povinností. Svévolné a neoprávněné neplacení či zdržování plateb je nepřipustné. Pravidla řádného a včasného placení musí fungovat jak ve vztahu mezi zadavatelem a dodavatelem, tak i mezi dodavatelem a poddodavatelem veřejné zakázky, a to i dále na všech úrovních jejího plnění.

Zadavatel a hlavní dodavatel mají možnost zavázat se nejen k určitým podmínkám plateb vzájemných, ale i k tomu, že stejné nebo lepší podmínky budou aplikovány při platbách poddodavatelům a že tyto podmínky se budou dále přepisovat do smluvních vztahů i níže v dodavatelském řetězci. To lze realizovat formou smluvních ustanovení, přílohou ke smlouvě nebo další alternativou je určité memorandum, které by mělo být přístupné k podpisu všem členům dodavatelského řetězce, a které by stanovilo minimální standardy plateb a dalšího jednání v rámci dodavatelského řetězce.

Dalším řešením zajištění a urychlení plateb v dodavatelském řetězci jsou přímé platby od zadavatele poddodavatelům, a to buď v první úrovni, tedy poddodavatelům hlavního dodavatele / zhotovitele stavby, nebo lze nastavit i podmínky přímých plateb pro další úrovně poddodavatelů.

Ke konkrétním možnostem, jak zajistit dodržování platebních a důstojných pracovních podmínek v dodavatelském řetězci přímo patří:

Nastavení platebních podmínek dodavatelském řetězci

Jedním z řešení problematických platebních podmínek v dodavatelském řetězci veřejné zakázky je dohoda mezi zadavatelem a dodavatelem o platebních podmínkách, resp. o maximální lhůtě pro převedení splatných částek úhrady veřejné zakázky (splatnost faktur), která také obsahuje závazek, že dodavatel poskytne stejné nebo lepší podmínky i svým dodavatelům (poddodavatelům veřejné zakázky) a zároveň je zaváže tyto podmínky dále poskytnout svým dodavatelům, tedy replikovat tyto podmínky i v nižších úrovních dodavatelského řetězce. Hlavní váha praktické kultivace dodavatelských vztahů spočívá tedy na hlavním dodavateli, kterého váží konkrétní povinnosti prosazování a dodržování pravidel pro platby vůči poddodavatelům.

Toto řešení může mít podobu článku smlouvy mezi zadavatelem a dodavatelem nebo její přílohy. Příslušný článek smlouvy by tedy měl dodavatele zavázat k několika povinnostem:

- Dodržování pravidel pro platby ve vztahu k poddodavatelům (Propisování stejných nebo přísnějších pravidel pro platby do další úrovně dodavatelského řetězce)
- Povinnost smluvně zavázat dodavatele k propsání pravidel pro platby na další úrovni i závazku propisování do další úrovně

Rovněž je třeba, aby požadavky byly zmíněny už v zadávací dokumentaci.

Návrhy textací

Zadávací dokumentace – ujednání o platbách

V souladu s § 105 ZZVZ je zadavatelem požadováno, aby účastník zadávacího řízení:

- určil části plnění (věcně), které hodlá plnit prostřednictvím poddodavatele, a
- uvedl poddodavatele, který bude příslušnou část plnění provádět.

Povinnost se vztahuje na poddodavatele všech úrovní dodavatelského řetězce. Požadované je nezbytné předložit ve vztahu k poddodavatelům, kteří jsou v danou chvíli známi nejpozději do 10

pracovních dnů od doručení oznámení o výběru dodavatele a ve vztahu k poddodavatelům, kteří v danou chvíli známi nejsou, vždy nejpozději před zahájením plnění takovou osobou.

Zadavatel bude oprávněn žádat, aby se osoby, které se vyskytují na stavbě, na jeho žádost bezprostředně identifikovali (sebe, tj. jakýkoli průkaz se jménem, příjmením a fotografií, a osobu poddodavatele, kterou je zaměstnán, tj. např. uzavřená pracovní smlouva, potvrzení vystavené poddodavatelem potvrzující skutečnost, že se jedná o zaměstnance poddodavatele – takové potvrzení je zadavatel oprávněn si ponechat/pořídit kopii). Osobu, která nebude schopna se takto identifikovat, bude zadavatel oprávněn vykázat z prostoru stavby do doby, než bude identifikace schopna.

Smluvní ustanovení – o platbách

1) Přílohou

Dokument obsahující seznam částí plnění (věcně), které mají být plněny prostřednictvím poddodavatele, včetně přiřazení poddodavatele, který bude příslušnou část plnění provádět. Vztahuje se k poddodavatelům všech úrovní dodavatelského řetězce známým v okamžiku podpisu smlouvy.

2) Poddodavatelé doposud neuvedení

Hodlá-li zhotovitel plnit poddodavatelem část plnění, která není v příloze č. ... uvedená k plnění poddodavatelem, či ji hodlá plnit jiným než původně uvedeným poddodavatelem, je povinen takovou skutečnost sdělit zadavateli nejpozději před zahájením plnění takovou osobou či takové části plnění. Povinnost se vztahuje k poddodavatelům všech úrovní dodavatelského řetězce.

3) Dílčí plnění

V souladu s ustanovením § 21 odst. 8 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, v platném znění, sjednávají smluvní strany (zadavatel a zhotovitel, tj. hlavní dodavatel) dílčí plnění. Platby budou prováděny měsíčně na základě soupisu skutečně provedených a odsouhlasených prací. Nedílnou součástí faktury musí být soupis těchto zadavatelem potvrzených provedených prací a dodávek. Bez tohoto soupisu je daňový doklad neplatný. Za zadavatele potvrzuje soupis provedených a odsouhlasených prací též technický dozor investora. Zhotovitel se zavazuje přenést totožnou povinnost do dalších úrovní dodavatelského řetězce, tj. sjednat totožný způsob dílčího plnění ve smlouvách uzavřených s poddodavatelem zhotovitele a zavázat své poddodavatele k plnění a šíření této povinnosti též do nižších úrovní dodavatelského řetězce. Zadavatel je oprávněn požadovat předložení smlouvy uzavřené mezi zhotovitelem a jeho poddodavatelem k nahlédnutí zadavateli.

4) Splatnost

Zadavatel se zavazuje ke splatnosti daňových dokladů zhotoviteli ve lhůtě 10 kalendářních dnů ode dne doručení faktury. Zhotovitel se zavazuje sjednat se svými poddodavateli podílejícími se na realizaci díla pro splatnost dokladů lhůtu maximálně 30 kalendářních dnů ode dne doručení faktury a současně se zavazuje přenést totožnou povinnost do dalších úrovní dodavatelského řetězce, tj. zavázat své poddodavatele k šíření této povinnosti též do nižších úrovní dodavatelského řetězce.

Nastavení dodržování důstojných pracovních podmínek a bezpečnosti práce v dodavatelském řetězci

Pokud se jedná o typ veřejné zakázky, kde existuje riziko nedodržování pracovních a právních a obdobných předpisů, které zajišťují důstojné pracovní podmínky a dodržování bezpečnosti práce, může zadavatel do zadávací dokumentace a do smluvních ustanovení začlenit i požadavky dotýkající se podmínek výkonu práce.

Návrhy textací

Zadávací dokumentace – důstojné pracovní podmínky a bezpečnost práce

Zadavatel má zájem zadat veřejnou zakázku v souladu se zásadami sociálně odpovědného veřejného zadávání. Sociálně odpovědné veřejné zadávání kromě důrazu na čistě ekonomické parametry zohledňuje také související dopady zakázky zejména v oblasti zaměstnanosti, sociálních a pracovních práv a životního prostředí. Zadavatel od dodavatele vyžaduje, aby při plnění předmětu veřejné zakázky zajistil legální zaměstnávání, férové a důstojné pracovní podmínky a odpovídající úroveň bezpečnosti práce pro všechny osoby, které se budou na plnění předmětu veřejné zakázky podílet. Vybraný dodavatel je povinen zajistit splnění tohoto požadavku zadavatele i u svých poddodavatelů. Aspekty společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek jsou zohledněny v textu závazného vzoru smlouvy na plnění veřejné zakázky.

Smluvní ustanovení - důstojné pracovní podmínky a bezpečnost práce

- 1. Objednatel má zájem na realizaci Veřejné zakázky v souladu se zásadami sociálně odpovědného veřejného zadávání a dbá o to, aby při plnění této Veřejné zakázky byly striktně dodržovány pracovní právní předpisy.*
- 2. Dodavatel prohlašuje, že si je vědom skutečnosti, že Objednatel má zájem na realizaci Veřejné zakázky v souladu se zásadami sociálně odpovědného veřejného zadávání. Dodavatel se zavazuje po celou dobu trvání smluvního poměru založeného Smlouvou zajistit dodržování veškerých relevantních právních předpisů, zejména pak pracovních, jako například zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (se zvláštním zřetelem na regulaci odměňování, pracovní doby, doby odpočinku mezi směnami, atp.), zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (se zvláštním zřetelem na regulaci zaměstnávání cizinců), a to vůči všem osobám, které se na plnění zakázky podílejí a bez ohledu na to, zda jsou práce na předmětu plnění prováděny bezprostředně Dodavatelem či jeho Poddodavatelem.*

Memorandum – nastavení platebních podmínek a dodržování důstojných pracovních podmínek a bezpečnosti práce v dodavatelském řetězci

Další řešení problematických platebních podmínek v dodavatelském řetězci veřejné zakázky může mít podobu memoranda, které by mělo být přístupné k podpisu všem členům dodavatelského řetězce, a které by stanovilo minimální standardy plateb, resp. maximální lhůtu pro převedení splatných částek úhrady veřejné zakázky, či šířeji chování v rámci dodavatelského řetězce. Lze tedy do něj zahrnout i požadavky týkající se dodržování důstojných pracovních podmínek a bezpečnosti práce v dodavatelském řetězci. Takové memorandum představuje společnou deklaraci všech členů dodavatelského řetězce. Vznikla by tak určitá platforma s definovaným minimálním standardem pro

platby a jiné problematické oblasti, který by musel být dodržován v jednotlivých dílčích smlouvách, a to všemi účastníky.

Memorandum podepsané všemi známými poddodavateli a hlavním dodavatelem by mělo být předloženo nejpozději při podpisu smlouvy mezi zadavatelem a dodavatelem. Případná změna mezi poddodavateli (přistoupení dalšího poddodavatele) je možná na základě písemného souhlasu zadavatele. Tento souhlas by měl být vystavován po předložení přihlášení se nového poddodavatele k memorandu.

Návrh textu memoranda (dokument lze nazvat případně i jinak, např. Principy férových podmínek v dodavatelském řetězci)

Memorandum o podmínkách plnění veřejné zakázky

Úvod

Účel a cíl memoranda

Účelem memoranda je nastavení stěžejních pravidel postupujících dodavatelským řetězcem (tedy vztahy mezi zadavatelem, hlavním dodavatelem i dalšími dodavateli, resp. poddodavateli) a podpora jednotlivých účastníků tohoto řetězce v kooperaci a vstřícnosti za účelem dosažení férových vztahů mezi podniky, jakož i mezi zaměstnavateli a zaměstnanci při plnění veřejné zakázky. Memorandum současně vyjadřuje vůli jeho signatářů stát se dobrými a férovými smluvními partnery.

Cílem memoranda je vytvořit prostředí, v němž budou všichni účastníci dodavatelského řetězce vytvářet férové a efektivní partnerství, kdy budou dodržovat veškerá pravidla (zejména pravidla platebního styku a práva a povinnosti zaměstnanců podílejících se na plnění veřejné zakázky) a společnou snahou bude nejvyšší kvalita plnění, včetně zohlednění sociálních, environmentálních i ekonomických aspektů, za vynaložené veřejné prostředky.

Adresáti a praktické fungování memoranda

Memorandum je určeno všem účastníkům dodavatelského řetězce plnění veřejné zakázky, bez ohledu na pozici v tomto řetězci nebo objem plnění. Břemeno praktického naplňování pravidel leží na každém dotčeném zaměstnanci účastníka, který je pověřen formulováním smluv, kontrolou plnění, agendou bezpečnosti a ochrany zdraví při práci nebo prováděním plateb.

Stěžejní principy tohoto memoranda musí být dodržovány v celém dodavatelském řetězci, který se podílí na plnění veřejné zakázky. Proto všichni dodavatelé i poddodavatelé plnění veřejné zakázky připojí své podpisy.

Signatáři by měli pravidla ve svých smlouvách, které se týkají předmětu veřejné zakázky ..., formulovat tak, aby naplňovaly cíle tohoto memoranda. Zároveň by v těchto smlouvách měla být stanovena kontrola a sankce při neplnění podmínek memoranda.

Neplnění podmínek memoranda

S ohledem na zájem zadavatele na nastavení férových podmínek v rámci jím objednávaného plnění je namísto nastavit v jednotlivých smlouvách možnost účastníka dodavatelského řetězce obrátit se se stížností na porušování těchto pravidel na zadavatele.

V případě zjištění porušení pravidel nastavených v tomto memorandu má mít každý účastník dodavatelského řetězce právo obrátit se na

Výhrada

Toto memorandum nepředstavuje soukromoprávní smlouvu a jeho účelem není přímo zakládat, měnit ani rušit přímá soukromoprávní oprávnění ani povinnosti kterékoli z podepsaných stran. Z tohoto memoranda zejména nevznikají mu jakékoli přímé finanční nároky. Smyslem a účelem memoranda je vymezit prostor a základní principy pro smluvní vztahy v souvislosti s plněním veřejné zakázky ..., které jsou signatáři připraveni zahrnout do vlastních smluvních závazkových vztahů v souvislosti s plněním veřejné zakázky. V takovýchto jednotlivých dílčích smlouvách si smluvní strany nastaví podmínky placení, kontroly placení a systémy řešení případných sporů tak, aby nedocházelo k neodůvodněným prodloužením při platbách, a zavázají se k dodržování pracovněprávních práv a povinností a rovněž nastaví systém kontroly.

Memorandum o podmínkách plnění veřejné zakázky

Pravidla pro platby

Jednotliví členové dodavatelského řetězce veřejné zakázky mají právo na férové platební podmínky a řádné a včasné placení jejich pohledávek vzniklých v souvislosti s řádným plněním jejich povinností při plnění veřejné zakázky. Svévolné a neoprávněné neplacení či zdržování plateb je nepřípustné.

Pravidla řádného a včasného placení musí fungovat jak ve vztahu mezi zadavatelem a hlavním dodavatelem, tak i na všech úrovních dodavatelského řetězce (tedy na všech úrovních plnění zakázky).

Veškerá smluvní ustanovení dotýkající se plateb za plnění související s veřejnou zakázkou v rámci dodavatelského řetězce musí obsahovat úpravu podmínek placení, která stanoví placení ve lhůtě nepřesahující 30 dnů od výzvy k zaplacení či doručení faktury anebo ode dne obdržení zboží nebo služby, podle toho, který z těchto dnů nastal později. Bylo-li však ujednáno převzetí zboží nebo služby, popřípadě ověření, zda bylo řádně splněno, je cena splatná do třiceti dnů ode dne převzetí, popřípadě ověření.

Každý dodavatel v dodavatelském řetězci by měl s určitostí vědět, kolik a kdy mu bude zaplaceno.

Důstojné pracovní podmínky

Podepsaní účastníci dodavatelského řetězce veřejné zakázky ... tímto prohlašují, že

- berou na vědomí, že zadavatel má zájem na zadání a provedení veřejné zakázky plně v souladu se závaznými pravidly pro výkon závislé práce,
- hodlají po celou dobu trvání smluvního poměru založeného Smlouvou zajistit dodržování veškerých relevantních právních předpisů, zejména pak pracovněprávních, jako například zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (se zvláštním zřetelem na regulaci odměňování, pracovní doby, doby odpočinku mezi směnami, atp.), zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (se zvláštním zřetelem na regulaci

zaměstnávání cizinců), a to vůči všem osobám, které se na plnění zakázky podílejí a bez ohledu na to, zda jsou práce na předmětu plnění prováděny bezprostředně Dodavatelem či jeho Poddodavatelem,

- považují za oprávněný zájem Zadavatele na průběžné kontrole dodržování povinností zaměstnavatelů ve vztahu k pracovním podmínkám zaměstnanců podílejících se na plnění veřejné zakázky, a projevují vůli takovouto kontrolu Zadavateli umožnit, strpět ji a poskytnout Zadavateli veškerou nezbytnou součinnost k jejímu provedení, jakož i možnost kontroly ze strany zadavatele upravit ve svých vlastních obchodních závazkových vztazích, které s plněním veřejné zakázky souvisí,
- hodlají informovat Zadavatele o okolnostech pro něj významných z hlediska dodržování důstojných pracovních podmínek při plnění veřejné zakázky, zejména o tom, že bylo orgánem veřejné moci (zejména Státním úřadem inspekce práce, Krajskou hygienickou stanicí, Policií ČR apod.) zahájeno řízení pro porušení právních předpisů upravujících výkon práce při plnění zakázky nebo v souvislosti s ním, nebo o vydání rozhodnutí, jímž se řízení v takovéto věci končí.

Podpisy

Podpisem tohoto memoranda stvrzujeme zájem o férové vztahy mezi podniky, jakož i mezi zaměstnavateli a zaměstnanci při plnění veřejné zakázky. Naším cílem je vytvářet prostředí, v němž budou všichni účastníci dodavatelského řetězce pracovat ve férovém a efektivním partnerství, kdy budeme dodržovat veškerá pravidla a společnou snahou bude nejvyšší kvalita plnění, včetně zohlednění sociálních, environmentálních i ekonomických aspektů, za vynaložené veřejné prostředky.

Příslušná ustanovení smluv upravujících práva a povinnosti v souvislosti s plněním veřejné zakázky ... budeme formulovat tak, aby byly cíle tohoto memoranda prakticky naplňovány.

Zadavatel

Hlavní dodavatel

Poddodavatelé

Návrh smluvního ustanovení, kterým se memorandum ukotví ve smlouvách mezi jednotlivými články v dodavatelském řetězci

Požadavek podpisu a dodržování memoranda každým článkem v dodavatelském řetězci by mělo být zakotveno jak do zadávací dokumentace, tak do smluvních ustanovení jednotlivých dílčích smluv v rámci dodavatelského řetězce.

Zadávací dokumentace

Vybraný dodavatel zadávacího řízení předloží před podpisem smlouvy memorandum podle přílohy č. ... podepsané veškerými poddodavateli, kteří jsou uvedeni v seznamu poddodavatelů, který byl předložen s nabídkou zadavateli a s každým dalším poddodavatelem, který se bude podílet na plnění veřejné zakázky, pokud je ke dni podpisu smlouvy znám.

Vybraný dodavatel bude povinen zajistit podpis přistoupení k memorandu ze strany každého dalšího poddodavatele, a to po celou dobu plnění veřejné zakázky. Nepředložení takového přistoupení poddodavatele k memorandu bude důvodem pro nevydání písemného souhlasu zadavatele se změnou poddodavatele.

Kontrola a sankce

Ať už budou férové podmínky v dodavatelském řetězci ošetřeny přímo smluvními ustanoveními nebo prostřednictvím memoranda, vždy bude důležité nastavit mechanismus kontroly, stanovit postupy řešení při zjištění nedostatků a samozřejmě i sankce.

V případě dodržování platebních podmínek lze využít kontrolu pomocí pravidelných výkazů o platbách předkládaných hlavním dodavatelem zadavateli. Jiným řešením může být povinnost hlavního dodavatele realizovat platby prostřednictvím transparentního účtu, který by umožnil jistou míru kontroly plateb samotným dodavatelským řetězcem, a v případě neuspokojivého placení by poddodavatelé hlásili přímo zadavateli, že jejich pohledávky nejsou včas uhrazené – tedy by šlo o incidenční kontrolu. Zadavatel by v tomto případě inicioval nápravu, resp. jednání mezi hlavním dodavatelem a dotčeným poddodavatelem, tak aby problém byl co nejdříve vyřešen a platba proběhla férově. V určitých případech může pomoci bankovní záruka.

Lze také nastavit povinnost dodavatele hlásit veškerá zpoždění plateb poddodavatelům, tato zpoždění zdůvodňovat a také povinnost platit úroky z prodlení a celý tento mechanismus pak replikovat níže v dodavatelském řetězci. Sankce by měly být zejména motivační, vedoucí k nápravě, k ukončení smluvního vztahu až po vyčerpání jiných možných nápravných opatření.

V případě kontroly a sankcí týkajících se dodržování důstojných pracovních podmínek lze po dodavatelích požadovat periodické předkládání čestného prohlášení se seznamech všech svých zaměstnanců, agenturních zaměstnanců a dalších osob, které se na realizaci zakázky podíleli, s prohlášením, že tyto osoby jsou vedeny v příslušných registrech, mají příslušná povolení k pobytu v ČR a k výkonu pracovní činnosti, včetně toho, že tyto osoby byly proškoleny z problematiky BOZP a že jsou vybaveny osobními ochrannými pracovními prostředky dle účinné legislativy.

Po dodavatelích lze požadovat povinnost oznámit, že proti nim samotným nebo jejich poddodavatelům bylo orgánem veřejné moci zahájeno řízení o porušení předpisů pracovněprávních nebo jiných předpisů týkajících se oblasti zaměstnanosti a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (odměňování, pracovní doba, doba odpočinku mezi směnami, placené přesčasy), včetně výsledku takového řízení. Porušení stanovených povinností zadavatel může sankcionovat smluvními pokutami a v nejzávažnějších případech i odstoupením od smlouvy.

Přímé platby poddodavatelům

Přímé platby jsou také způsobem, jak zajistit a urychlit platby v dodavatelském řetězci, jedná se tedy o přímou úhradu splatných částek zadavatelem poddodavatelům, a to buď poddodavatelům v první úrovni, tedy poddodavatelům hlavního dodavatele / zhotovitele stavby, nebo lze nastavit i podmínky přímých plateb pro další úrovně poddodavatelů.

Přímé platby poddodavatelům mohou fungovat tímto způsobem:

- Zadavatel obdrží od hlavního dodavatele/ zhotovitele fakturu za práce provedené v daném období (např. jeden měsíc).
- Faktura obsahuje položky za dodávky a práce, které byly skutečně provedeny a odsouhlaseny technickým dozorem investora.
- Součástí faktury je i podrobný rozpis, který obsahuje přehled o poddodavatelích, kteří se na těchto fakturovaných položkách podíleli s uvedením částky, která má být uhrazena přímo na jejich bankovní účet.
- Na základě této faktury obsahující rozpis zadavatel pošle peníze všem uvedeným poddodavatelům i hlavnímu dodavateli. Resp. může se využít účelově vázaný bankovní účet, který zřídí hlavní dodavatel a platby z tohoto účtu budou moci odcházet jen s autorizací od zadavatele. V tomto případě, zadavatel pošle celou částku na tento účet a podle rozpisu připojeného k faktuře autorizuje odchozí platby z tohoto účtu jak na účet hlavního poddodavatele, tak na účty poddodavatelů.
- Majitelem účelově vázaného, projektového bankovního účtu je hlavní dodavatel s omezeným dispozičním právem podmíněným autorizací odchozích plateb zadavatelem. Platby tedy autorizuje jak zadavatel, tak hlavní dodavatel.
- Prostředky na projektovém bankovním účtu jsou majetkem hlavního dodavatele a ne všechny platby související s danou veřejnou zakázkou se posílají přes tento účet. Využití projektového bankovního účtu má významný vliv na cash flow dodavatele, proto o jeho využití musí zadavatel informovat už v rámci zadávací dokumentace.
- Ujednání o zárukách a zodpovědnosti za kvalitu plnění nejsou přímými platbami nijak dotčeny.

Přímé platby zatím nebyly v ČR využity a nastavení jejich mechanismu zejména v pilotních projektech vyžaduje řešení řady detailních otázek. V zahraničí existuje poměrně dobrá zkušenost s přímými platbami. Konkrétně např. ve Velké Británii jsou nástrojem pro přímé platby poddodavatelům projektové bankovní účty (Project Bank Accounts). Britská vláda pro zajištění férových plateb v dodavatelském řetězci vydala pokyny k používání těchto účtů ve stavebních zakázkách už v roce

2012. V Severním Irsku využívají projektové bankovní účty ve veřejných zakázkách na stavební práce, jejichž hodnota přesahuje 2 mil. liber a na kterých se významně podílí poddodavatelé. Tento nástroj se využívá pro platby poddodavatelům v první úrovni, ale na základě dohody zadavatele s hlavním dodavatelem se mohou využívat i v nižší úrovni dodavatelského řetězce.

Zadavatel využívá projektový bankovní účet tak, že po dohodě s hlavním dodavatelem, odesílá požadované platby na tento účet a z něj se tyto platby rovnou odesílají hlavnímu dodavateli a vyjmenovaným poddodavatelům. Tím je zajištěna nejen rychlost plateb poddodavatelům, ale tento způsob přináší i zvýšení jistoty úhrady za provedené práce, tedy ochranu před neproplacením faktury v případě insolvence hlavního dodavatele. Promptní platby mají dopad na cash flow hlavního dodavatele, proto je důležité využití projektových bankovních účtů oznámit již v zadávací dokumentaci. Ve Skotsku zavedli projektové bankovní účty povinně od října 2016 s cílem vylepšit cash flow malých subdodavatelských firem ve stavebnictví.

Zkušenosti s projektovými bankovními účty publikovala společnost Highways England, která se stará o silnice a dálnice v Anglii. Účty využila i pro poddodavatele v nižších úrovních dodavatelského řetězce a podařilo se jí zkrátit dobu uhrazení částky poslednímu članku v dodavatelském řetězci ze 120 na 21 dní.

Tým [SOVZ](#) je připraven dále rozpracovat detaily řešení a úpravy dle požadavků zadavatele.

Kontaktní osoba:

Eva Chvalková, eva.chvalkova@mpsv.cz